

О. Плахотнік, д-р пед. наук, проф.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна,
А. Кондратюк, канд. пед. наук, доц.
Вінницький національний університет імені М. І. Пирогова, Вінниця, Україна

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИЧНОЇ СИСТЕМИ ВИКЛАДАЧА-ТЬЮТОРА У ПРОЦЕСІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Розглядається проблема проектування методичної системи викладача-тьютора в системі дистанційного навчання. Унаслідок теоретичного аналізу наукової та педагогічної літератури з'ясовано сутність педагогічної позиції викладач-тьютор у навчально-виховному процесі вищого навчального закладу. Було з'ясовано, що методична система викладача-тьютора складається із сукупності взаємопов'язаних компонентів: мети, методичного стилю викладача-тьютора й організаційних форм, необхідних для створення цілеспрямованого послідовного педагогічного впливу на формування та розвиток індивідуально-психологічних і професійних якостей майбутнього фахівця і на реалізацію навчально-виховного процесу в навчальному закладі. Визначено ключові компетенції у структурі професійної компетентності викладача-тьютора: компетенції в галузі педагогіки, психології, методики викладання та дистанційного навчання, а також соціально-особистісні, інструментальні, загальнонаукові, загально-професійні і спеціалізовано-професійні. Окреслено напрями становлення повного циклу відтворення професії "викладач-тьютор" у вітчизняній освіті.

Ключові слова: методична система, викладач-тьютор, дистанційне навчання, компетентність, вищий навчальний заклад.

О. Плахотник, д-р пед. наук, проф.
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев, Украина,
А. Кондратюк, канд. пед. наук, доц.
Винницкий национальный университет имени Н. И. Пирогова, Винница, Украина

ОСОБЕННОСТИ МЕТОДИЧЕСКОЙ СИСТЕМЫ ПРЕПОДАВАТЕЛЯ-ТЬЮТОРА В ПРОЦЕССЕ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ

Рассматривается проблема проектирования методической системы учителя-тьютора в системе дистанционного обучения. Вследствие теоретического анализа научной и педагогической литературы выяснена сущность педагогической позиции преподаватель-тьютор в учебно-воспитательном процессе вуза. Выяснено, что методическая система преподавателя-тьютора состоит из совокупности взаимосвязанных компонентов: цели, методического стиля преподавателя-тьютора и организационных форм, необходимых для создания целенаправленного последовательного педагогического влияния на формирование и развитие индивидуально-психологических и профессиональных качеств будущего специалиста и на реализацию учебно-воспитательного процесса в учебном заведении. Определены ключевые компетенции в структуре профессиональной компетентности преподавателя-тьютора: компетенции в области педагогики, психологии, методики преподавания и дистанционного обучения, а также социально-личностные, инструментальные, научные, профессиональные и специализированно-профессиональные. Обозначены направления становления полного цикла воспроизводства профессии "преподаватель-тьютор" в отечественном образовании.

Ключевые слова: методическая система, преподаватель-тьютор, дистанционное обучение, компетентность, высшее учебное заведение.

Відомості про авторів

Плахотнік Ольга Василівна – Україна, Київ, доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Контактна інформація: (044) 521-13-35, olgaplakhotnik@mail.ru

Плахотник Ольга Васильевна – Украина, Киев, доктор педагогических наук, профессор кафедры педагогики Киевского национального университета имени Тараса Шевченко

Контактная информация: (044) 521-13-35, olgaplakhotnik@mail.ru

Plakhotnik Olga – Ukraine, Kyiv, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of Pedagogy Department of Faculty of Psychology at Taras Shevchenko National University of Kyiv

Contact information: (044) 521-13-35, olgaplakhotnik@mail.ru

Кондратюк Алла Леонтіївна – Україна, Київ, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов Вінницького національного університету імені М. І. Пирогова

Контактна інформація: 0432 570 360, allakondratiuk@mail.ru

Кондратюк Алла Леонтьевна – Украина, Киев, кандидат педагогических наук, доцент кафедры иностранных языков Винницкого национального университета имени Н. И. Пирогова.

Контактная информация: 0432 570 360, allakondratiuk@mail.ru

Kondratiuk Alla – Ukraine, Vinnytsya, Ph.D, Associate Professor, National Pirogov Memorial Medical University.

Contact information: 0432 570 360, allakondratiuk@mail.ru

УДК 378

О. Поляк, канд. пед. наук, доц.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

НАПРЯМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Розкрито поняття "інновації" та "інноваційна освітня технологія", розглянуто основні методичні вимоги, яким повинна відповідати така педагогічна технологія. Обговорюються питання застосування інноваційних технологій у навчально-виховному процесі у вищих навчальних закладах.

Обґрунтовується перспективність і доцільність використання дистанційної форми навчання з урахуванням сучасних та інноваційних освітніх технологій у вищих навчальних закладах для забезпечення підготовки фахівців, які можуть відповідати вимогам часу та суспільства на тепер і на перспективу.

Ключові слова: інноваційні освітні технології, дистанційне навчання.

Актуальність. Процеси, які відбуваються у всьому світі переходу від індустріального до інформаційного суспільства, а також соціально-економічні зміни, що від-

буваються в Україні, потребують суттєвих змін у багатьох сферах діяльності держави, і, насамперед, в освіті.

Концепція "суспільства знань" є наступним етапом еволюції суспільних інформаційних відносин, оптимальнішою та стратегічно важливою для людства моделі входження у глобальне інформаційне співтовариство [9, с. 76].

Саме тому до актуальних напрямів науково-педагогічних досліджень належать різноманітні інноваційні процеси. Сучасна освіта "базується на підготовці людини до вирішення повсякденних проблем і призначена для існуючого способу життя та діяльності людини. Однак в освіті розвивається тенденція, яка пов'язана з переходом на інший тип навчання – інноваційний, що передбачає орієнтацію людини не на минулий і сучасний досвід, а на далеке майбутнє" [3, с. 202].

Мета. Впровадження й розвиток педагогічних інновацій вимагають їхнього теоретичного обґрунтування та тривалої апробації. Одним із шляхів реалізації нового підходу до навчання є впровадження інноваційних педагогічних проектів.

Нині необхідність розвивати інноваційні процеси у сфері вищої освіти визнається на всіх рівнях системи освіти. Проте розробка і впровадження інновацій стикаються зі значними труднощами. Відсутність матеріальної зацікавленості в інноваційній діяльності, роз'єднаність колективів вишу, відсутність співпраці в інноваційних процесах, консерватизм частини викладацького складу, їхнє небажання змінювати звичні форми й методи діяльності гальмують розвиток інноваційних процесів. Вищі навчальні заклади, на наш погляд, надмірно спеціалізовані та відірвані від процесів, які відбуваються в матеріальній і духовній сфері, свідченням чого є певна загальна незадоволеність випускників вищої школи й замовників освітніх послуг якістю підготовки. Важливою перешкодою на шляху інновацій є недостатня емоційно-психологічна підготовка викладачів, відсутність матеріальної зацікавленості, недостатня підготовленість і низька мотивація викладачів до створення освітньої інновації. Така ситуація виявляється у проектуванні і реалізації професійно-педагогічної діяльності викладача в умовах розвитку інноваційних процесів у вищій школі.

Розгляд основних тенденцій еволюції вищої освіти в Україні став можливим завдяки фундаментальним дослідженням цієї тематики вітчизняними та зарубіжними фахівцями. Насамперед це праці В. Андрущенко, В. Астахової, В. Бакірова, В. Воловича, І. Гавриленка, Г. Зборовського, Г. Климової, В. Кременя, М. Грін, Л. Карамушки, Б. Мільнера, Д. Надлера, Дж. Стюарда та ін. [1, с. 158].

Завдання: окреслити та обґрунтувати елементи й умови інноваційного процесу, а саме:

- умови створення;
- умови освоєння;
- умови застосування нововведень.

Ця діяльнісно-управлінська категорія, яка констатує, що змінювати, як змінювати, хто має здійснювати зміни, для чого проводити зміни і як визначати їх оптимальність та ефективність.

Виклад проблеми. Виділяють такі критерії інновацій:

- діяльнісний і системний характер;
- ефективність.

Причому ключовим критерієм є ефективність. Будь-яка інновація покликана забезпечити ефективність освітнього процесу. Це дає підстави припустити, що інноваційний процес – це освітній процес, у рамках якого здійснюється мінімально необхідна сукупність інновацій, яка дає змогу значно підвищити його ефективність [1, с. 159].

У галузі вищої освіти виділяють такі види інновацій, які необхідною умовою для конкурентоспроможності вищих навчальних закладів:

- інновації у змісті вищої освіти;

- інновації в педагогічному процесі;
- інновації в організаційних структурах вищої освіти;
- інновації в діяльності та відносинах між викладачами і студентами;
- інновації у сфері освітніх послуг, розвиток співпраці з соціальними партнерами, замовниками кадрів;
- інновації в галузі міжнародного співробітництва вищих навчальних закладів [7, с. 107].

Інноваційна діяльність є діяльністю всіх учасників інноваційного процесу як єдиної колективної системи отримання, накопичення і використання нових технологій, заснованих на таких знаннях. Ефективність інноваційної діяльності більшою мірою залежить від того, як і яким чином взаємодіють один з одним усі учасники цього процесу. Система відносин, що виникають в інноваційній освітній діяльності, спрямована на становлення суб'єкт-суб'єктних відносин між викладачем і студентом. Така система докорінно змінює відносини "викладач-студент" перетворюючи їх у партнерів, які відповідають за результати своєї праці [1, с. 160].

Інноваційна педагогічна діяльність викладача вищої школи відповідає структурі педагогічної діяльності. Н. Кузьміна виділяє у структурі педагогічної діяльності такі компоненти:

- гностичний;
- конструктивний;
- організаторський;
- комунікативний.

Як слушно підкреслює О. Попова, педагогічна інноватика передбачає міждисциплінарний синтез у теоретико-методологічному осмисленні здобутих філософських, соціологічних, психологічних, дидактичних, економічних та інших знань.

Відповідно до таких компонентів викладач вищого навчального закладу має оволодіти такими вміннями:

- гностичними (отримувати нові знання з різних джерел, із дослідження власної діяльності; аналізувати педагогічні ситуації; здійснювати пошукову, евристичну діяльність);

- проєктивними (здійснювати перспективне планування; передбачати можливі результати від вирішення системи педагогічних завдань, проектувати зміст навчального курсу, проектувати власну педагогічну діяльність, проектувати навчальний процес, різноманітні підходи до технологій навчання, використовувати інноваційні системи навчання);

- конструктивними (добирати і структурувати інформацію до щойно розроблених курсів, відбирати форми, методи й засоби навчання, здійснювати контроль за навчальною діяльністю студентів);

- організаторськими (організовувати групову та індивідуальну роботу студентів з урахуванням усіх факторів, керувати психологічним станом студентів на заняттях, діагностувати пізнавальні можливості і результати пізнання, здійснювати корекцію навчальної діяльності на основі реалізації принципу індивідуалізації);

- комунікативними (будувати взаємодію та відносини між викладачами і студентами для ефективної організації навчально-виховного процесу й досягнення позитивних результатів, встановлювати доброзичливі відносини, мотивувати учасників педагогічної діяльності тощо [7, с. 194–195].

Розглядаючи питання розвитку інноваційних освітніх процесів, використовують термін "інноваційне навчання". Йдеться про навчання, яке ґрунтується на оригінальних методах розвитку різноманітних форм мислення, творчих здібностей, високих соціально-адаптаційних можливостей особистості [3, с. 203]. На наш погляд, для опти-

мізації розвитку інноваційних процесів необхідно створити модель інноваційного навчання в руслі гуманізації вищої освіти з урахуванням компетентнісного підходу.

Велике значення має самоосвіта викладача, здатність до сприйняття нового. Система підвищення кваліфікації викладачів має будуватися на основі принципів гнучкості, варіативності, багаторівневості, додатковості, маневреності професійних освітніх програм.

Необхідно, перше за все, якісно змінювати психолого-педагогічну підготовку викладача вищої школи, особливо це стосується молодих викладачів. Викладач має володіти педагогічною культурою, яка дає йому змогу орієнтуватись у багатомірному просторі міждисциплінарних проблем, уявляти взаємозв'язок закономірностей пізнання та педагогічної діяльності, адекватно сприймати зміни у професійній діяльності. ЮНЕСКО позичнює педагогічну підготовку викладачів як основну умову реалізації вищою школою інноваційних функцій щодо всіх сфер суспільного життя. Психолого-педагогічна підготовка в системі професійної діяльності викладача вищої школи є системоутворювальним фактором розвитку його інноваційного потенціалу.

Відповідно до Концепції педагогічної освіти в Україні, схваленою колегією Міністерства освіти України 23 грудня 1998 р. інноваційність належить до одного з основних принципів освіти в нашій державі. Термін "інновація" ввійшов до вжитку в 40-х рр. ХХ ст., закріплюючи одну з найважливіших рис вияву науково-технічної революції в суспільстві.

Поняття "інновація" латинського походження та в перекладі означає оновлення, зміну, введення нового. У педагогічній інтерпретації "інновація" означав нововведення, що поліпшує хід і результат навчально-виховного процесу [4, с. 150]. Інновацію можна розглядати як процес (масштабну або часткову зміну системи у відповідну діяльність) і продукт (результат) цієї діяльності. Таким чином, інноваційні педагогічні технології як процес – це "цілеспрямоване, систематичне й послідовне впровадження в практику оригінальних, новаторських способів, прийомів педагогічних дій і засобів, що охоплюють цілісний навчальний процес від визначення його мети до очікуваних результатів" [3]. У значенні продукту діяльності визначимо "інновацію" як оригінальні, новаторські способи та прийоми педагогічних дій і засоби.

Цілий ряд авторів вважають, що будь-яка педагогічна технологія повинна відповідати деяким основним методологічним вимогам (критеріям технологічності) [5, с. 5]. А саме:

- Концептуальність. Кожній педагогічній технології повинна бути притаманна опора на певну наукову концепцію, що містить філософське, психологічне, дидактичне та соціально-педагогічне обґрунтування досягнення освітньої мети.

- Системність. Педагогічній технології мають бути притаманні всі ознаки системи: логіка процесу, взаємозв'язок всіх його частин, цілісність.

- Можливість управління. Передбачає можливість діагностичного цілепокладання, планування, проектування процесу навчання, поетапну діагностику, варіювання заходами й методами з метою корекції результатів.

- Ефективність. Сучасні педагогічні технології існують у конкурентних умовах і повинні бути ефективними за результатами й оптимальними за витратами, гарантувати досягнення певного стандарту освіти.

- Відтворюваність. Можливість використання (повторення, відтворення) педагогічної технології в інших ідентичних освітніх закладах, іншими суб'єктами.

- Візуалізація (характерна для окремих технологій). Передбачає використання аудіовізуальної та елек-

тронно-обчислювальної техніки, а також конструювання й застосування різноманітних дидактичних матеріалів і оригінальних наочних посібників.

Інноваційний навчально-виховний процес у вищому навчальному закладі орієнтований на самостійну діяльність щодо здобуття знань. Для такого процесу характерним є самостійна робота студента, з наданням йому права доступу до інформації, передбаченої навчальною програмою, а також високий рівень мотивації на навчання і активна позиція щодо оволодіння знаннями. У процесі навчання студент, будучи активно налаштованим на пізнання, спрямовує свої зусилля на здобуття і конструювання знань, а не просте їхнє відтворення.

На підтримку конструктивних зусиль студента у формуванні власних знань і навичок при такій організації навчального процесу спрямовано функціонування у вищих навчальних закладах платформ дистанційного навчання, запровадження яких передбачено Концепцією розвитку дистанційної освіти в Україні [8, с. 6].

Дистанційне навчання – це форма отримання освіти, при якій у навчально-виховному процесі використовуються кращі інноваційні засоби та форми навчання, які засновані на комп'ютерних і телекомунікаційних технологіях.

Організація навчально-виховного процесу за допомогою систем дистанційного навчання передбачає вирішення таких стратегічно важливих завдань інноваційного розвитку:

- надання можливостей здобуття вищої освіти незалежно від віддаленості від освітніх центрів;
- задоволення потреб громадян у якісних освітніх послугах;

- удосконалення системи вищої освіти в контексті технологічних підстав, що змінюються, на базі яких функціонує дистанційне навчання;

- інтеграція вищого навчального закладу у світовий освітній простір.

Дистанційне навчання покликане вирішувати специфічні завдання, які належать до розвитку інноваційної складової освіти й недосяжні у традиційній формі, а саме:

- посилення активної ролі студента у власній освіті;
- збільшення обсягу доступних освітніх масивів, досягнень людства, доступ до світових освітніх скарбів;

- спілкування з педагогами-професіоналами, консультування у спеціалістів високого рівня незалежно від їхнього територіального розташування;

- збільшення евристичної складової навчально-виховного процесу за рахунок застосування інтерактивних форм занять, мультимедійних освітніх програм;

- комфортні умови для творчого самовираження студентів.

Платформа дистанційного навчання вищого навчального закладу дозволяє студентам, як учасникам інноваційного навчально-виховного процесу:

- підвищувати рівень професійних компетентностей, а також компетентностей в галузі інформаційно-комунікативних технологій через доступ до відповідних ресурсів, інтерактивних сервісів і тематичних курсів;

- одержувати необхідні знання з дисциплін, представлених у навчальному плані вищого навчального закладу;

- контролювати отримані знання (інтерактивні тести, лабораторні, практикуми, домашні завдання і т. п.);

- спілкуватися з викладачами, тьюторами, психологами, батьками й іншими студентами (форуми, чати, електронна пошта).

У свою чергу, реалізація такої форми навчання передбачає отримання студентом знань у процесі розв'язання змістових завдань, попередньо розроблених викладачем (тьютором) і за його безпосереднього керів-

ництва з використання програмно-педагогічних засобів, що надаються шляхом організації мережевого доступу до серверних ресурсів навчального закладу. Саме тут проявляється професійна компетентність викладачів як учасників інноваційного навчально-виховного процесу.

Зрозуміло, що реформування освіти стосується й педагогічної освіти. Необхідність зміни системи в педагогіці додатково продиктована двома чинниками: винятковим збільшення обсягів педагогічних знань і швидкої зміни самого розуміння подій, фактів, явищ (за рахунок розвитку та впровадження нанотехнологій).

Щодо першого чинника, то варто зазначити, що за останні кілька років людство отримало досить багато нових педагогічних знань. Тому створення теорії образного інтелектуального мислення необхідне, що дозволяє вирішувати складні питання прийняття рішення при постановці проблеми, прогнозуванні результатів і виборі педагогічних методів дослідження.

Другий чинник продовжує дію попереднього. Справді, аналіз обсягу даних педагогічної та нанотехнології, що постійно зростає, зумовлює швидку зміну концепцій, у явленні і, навіть, стандартів.

Варто розуміти, що інформаційний освітній простір, у свою чергу, зумовлює необхідність підтримки нових вимог. Серед них виділяють розвинений інформаційний супровід, високу економічність і ергономічність, створення віртуального освітнього середовища тощо.

Очевидно, що особливого значення набуває інформаційна децентралізація освіти. Вона сприяє актуальному вирішенню проблем щодо забезпечення соціальної рівності, а саме створення рівних можливостей для отримання якісної педагогічної освіти незалежно від місця проживання, а також забезпечення умов щодо проведення досліджень [3, с. 11].

Висновки. Отже, інноваційні процеси розвиваються на різних рівнях системи вищої освіти і стосуються різних компонентів освітнього процесу. Варто наголосити на необхідності створення педагогічних умов, що забезпечують розвиток інноваційних освітніх процесів у вищій школі. Забезпечення якості підготовки спеціалістів на рівні міжнародних стандартів можливе за умови

зміни педагогічних методик і впровадження інноваційних освітніх технологій.

Список використаних джерел

1. Алфімов Д. В. Інноваційна освітня система вищої школи: шляхи відродження // Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи : 36. наук. праць. – К. : Логос, 2000. – С. 158–160.
2. Бордовская Н. В. Педагогика / Н. В. Бордовская, А. А. Реан. – СПб. : Питер, 2000.
3. Вороненко Ю. В. Реформування системи медичної освіти в світлі концепції "Суспільство знань" / Ю. В. Вороненко, О. П. Міпцер // Український медичний часопис. – 2006. – №1(51). – С. 6–13.
4. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології / І. М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004.
5. Ігнатенко М. Сучасні освітні технології / М. Ігнатенко // Математика в школі. – 2003. – № 4. – С. 2–6.
6. Кремень В. Г. Освіта і наука України: шляхи модернізації (факти, роздуми, перспективи) / В. Г. Кремень. – К. : Грамота, 2003.
7. Навроцький О. І. Вища школа в умовах трансформації суспільства. : монографія. – Х. : Основа, 2000.
8. Сибірцев В. Професійна компетентність учасників інноваційного навчально-виховного процесу у вищому навчально-закладі / В. Сибірцев // Теорія та методика управління освітою. – 2010. – № 3. – С. 1–10.
9. Тихомиров В. П. Открытое образование – объективная парадигма XXI века / В. П. Тихомиров, Ж. Н. Зайцев, Ю. Б. Рубин и др. – М. : МЭСИ, 2000.

References

1. Alfimov D.V. Innovatsiynna osvityna systema vyshchoyi shkoly: shlyakhy vidrodzhennya// Pedagogichni innovatsiyni: ideyi, realiyi, perspektivy: Zb. nauk.pr./ Red. kol. L.I. Danyl'chenko ta in. – K.: Lohos, 2000. – S. 158–160.
2. Bordovskaya N.V. Pedagogika / N. V. Bordovskaya, A. A. Rean. – SPb. : Piter, 2000.
3. Voronenko YU.V. Reformuvannya systemy medychnoyi osvity v svitli kontseptsiyi "Suspi'l'stvo znan'"/ YU. V. Voronenko, O. P. Miptser //Ukrayins'kyy medychnyy chasopys. – 2006. – № 1(51). – S. 6–13.
4. Dyckiv's'ka I.M. Innovatsiynni pedagogichni tekhnolohiyi /I. M. Dyckiv's'ka. – K. : Akademvydav, 2004.
5. Ihnatenko M. Suchasni osvichni tekhnolohiyi / M. Ihnatenko // Matematyka v shkoli. – 2003. – № 4. – S. 2–6.
6. Kremen' V. H. Osvita i nauka Ukrainy: shlyakhy modernizatsiyi (fakty, rozdumy, perspektivy) / V. H. Kremen'. – K. : Hramota, 2003.
7. Navrots'kyi O. I. Vyshcha shkola v umovakh transformatsiyi suspi'l'stva : monohrafiya. – KH. : Osnova, 2000.
8. Sybirtsev V. Profesiynna kompetentnist' uchasnykiv innovatsiynoho navchal'no-vykhovnoho protsesu u vyshchomu navchal'no-zakladi / V. Sybirtsev// Teoriya ta metodyka upravlinnya osvitoiu. – 2010. – № 3. – S. 1–10.
9. Tykhomyrov V.P. Otkrytoe obrazovanye – ob'ektyvnaya paradyhma KHKHI veka / V. P. Tykhomyrov, ZH. N. Zaytsev, YU.B. Rubyn y dr. – M. : MYSY, 2000.

Надійшла до редколегії 17.03.17

О. Поляк, канд. пед. наук, доц.

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев, Украина

НАПРАВЛЕНИЯ ВНЕДРЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ

Раскрыто понятие "инновации" и "инновационная образовательная технология", рассмотрены основные методические требования, которым должна соответствовать такая педагогическая технология. Обсуждаются вопросы применения инновационных технологий в учебно-воспитательном процессе в высших учебных заведениях.

Обосновывается перспективность и целесообразность использования дистанционной формы обучения с учетом современных и инновационных образовательных технологий в высших учебных заведениях для обеспечения подготовки специалистов, которые могут соответствовать требованиям времени и общества сегодня и на перспективу.

Ключевые слова: инновационные образовательные технологии, дистанционное обучение.

O. Polyak, PhD, Associate Professor

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

DIRECTIONS IMPLEMENTATION OF INNOVATIVE EDUCATIONAL TECHNOLOGIES IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS

The article deals with the concept of "innovation" and "innovative educational technology", the basic methodological requirements to be met by such educational technology. We discuss the application of innovative technologies in the educational process in higher educational institutions. Substantiates the feasibility and advisability of using distance learning to meet modern and innovative educational technologies in higher educational institutions for training, which can meet the demands and society today and in the future. Analysis of innovative educational process in high school as one that focuses on independent activities to obtain knowledge. For such a process is characteristic self-study student with giving him the right to access information provided curriculum and high motivation to study and active position on the mastery of knowledge. During training the student being actively tuned to knowledge, aims to obtain konstuyuvannya and knowledge rather than simply playing them. With this aim the educational process operation in higher education distance learning platform, the introduction of which perbacheno concept of distance education in Ukraine.

The definition of distance learning as a form of education, in which the educational process uses the best tools and innovative learning, which are based on computer and telecommunication technologies. It is emphasized that the need to change the system in pedagogy additionally

motivated by two factors: vynyatnovym increase teacher knowledge and understanding of the rapid change of events, facts and phenomena (nanotechnology).

Consequently, information and education space, in turn, leads to the need to support new requirements. Among them are developed information support, high efficiency and ergonomics, creating a virtual learning environment and more.

Keywords: *innovative educational technology, distance learning.*

Відомості про автора

Поляк Ольга Вікторівна – Україна, Київ, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки, факультет психології, Київський національний університет імені Тараса Шевченка.

Контактна інформація: polyak_o@mail.ru

Поляк Ольга Викторовна – Украина, Киев, кандидат педагогических наук, доцент кафедры педагогики, факультет психологии, Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко.

Контактная информация: polyak_o@mail.ru

Olga Poliak – Ukraine, Kyiv, PhD (Pedagogical Sciences), Associate Professor of Pedagogy Department of Psychology Faculty, Taras Shevchenko National University of Kyiv.

Contact information: polyak_o@mail.ru

УДК 378

Н. Постоюк, канд. пед. наук
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНІКИ МОВЛЕННЯ ВИКЛАДАЧА ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Висвітлено сутність складових техніки мовлення викладача вищого навчального закладу, а саме: дихання, голос, дикція, інтонація, темп. Визначено особливості кожного показника, подано його визначення й умови правильного формування. Проаналізовано типи дихання, що впливають на педагогічне мовлення викладача, і способи керування ним. Розглянуто основні властивості голосу викладача: силу (об'ємність, звучність), політність (злетність), гнучкість (рухливість), діапазон, тембр, милозвучність, сугестивність, витривалість, а також основні гігієнічні вимоги до голосу. Запропоновано вправи, спрямовані на формування умінь правильного фонаційного дихання та вмійої розстановки пауз, як логічних так і психологічних, регуляцію голосу, розвитку дикції й доцільного інтонування тексту.

Ключові слова: *викладач, вищий навчальний заклад, техніка мовлення, дихання, голос, дикція, інтонація, темп.*

Постановка проблеми. У сучасному світі багато уваги приділяється підготовці викладачів вищого навчального закладу, тому що саме від них залежить формування справжніх фахівців, їхніх професійних якостей і вмій, відповідальності та ставлення до роботи, що визначатиме вектори розвитку держави. Викладач ВНЗ має бути взірцем для молодого покоління, оскільки його наслідуватимуть і сприйматимуть як еталон. Кожен педагог має володіти педагогічною майстерністю, однією зі складових якої є опанування технікою мовлення. Безперечно, одним із найдієвіших засобів навчання є слово викладача, завдяки якому він може доносити інформацію, впливати на аудиторію, переконувати, пояснювати тощо. Мовлення – це основний інструмент, за допомогою якого викладач може досягти мети та реалізувати завдання, які він визначив для конкретного заняття. Володіння мистецтвом слова дозволяє вселити в людину надію, надихнути на добру справу, зацікавити якоюсь ідеєю, спонукати до продуктивної діяльності й допомогти в будь-якій скрутній ситуації. Педагог має вмійти регулювати силу та висоту голосу, інтонації, урізноманітнювати тональності мовлення, чітко артикулювати звуки тощо. Викладач, який займається самовдосконаленням свого мовлення, досягає значних професійних успіхів. Володіння мовленням як засобом професійної діяльності потрібно вчитися. Класичним прикладом цього є досвід А. Макаренка. Молодий педагог, відчувши свою безпорадність у спілкуванні з вихованцями, почав наполегливо працювати, удосконалюючи свій голос, дикцію, дихання. Відомі його висновки: "Я став справжнім майстром тільки тоді, коли навчився говорити "Іди сюди" з 15–20 відтінками, коли навчився давати 20 нюансів на обличчі, в постаті і в голосі і тоді я не боявся, що хтось до мене не підійде або не почує того, що треба" [3, с. 58].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення питань техніки мовлення присвячено багато дослі-

джень. Проблемами теоретичних засад техніки мовлення займалися Т. Вахрушева, В. Кан-Калик, Л. Кайдалова, Н. Щокіна, В. Федорчук, Н. Пихтіна, В. Семиченко, І. Зязюн та ін. У проблематиці, яка стосується характеристики розвитку професійного мовлення у студента, визначальними є погляди Л. Виготського, І. Зимньої, О. Киричука, А. Капської, Л. Нечипоренко, В. Теслюк, які вказують на об'єктивну потребу й можливість формування цього важливого компонента педагогічної майстерності.

Метою статті є аналіз особливостей техніки мовлення викладача в контексті його діяльності у ВНЗ. **Завданнями** є розгляд структурних складових техніки мовлення та практичних вправ на формування педагогічного мовлення, визначення умов правильного фонаційного дихання й основних гігієнічних вимог до голосу викладача.

Виклад основного матеріалу. За В. Теслюк під технікою мовлення розуміється вміння володіти голосом, інтонувати виступ та управляти аудиторією [4, с. 121]. В. Федорчук визначає техніку мовлення як сукупність елементарних прийомів фонаційного дихання, мовленевого голосу й дикції, доведених до ступеню автоматизованих навичок, що дозволяє вчителю з максимальною ефективністю здійснювати мовленевий вплив. Це навички, вміння реалізувати мову в конкретній мовленевій ситуації так, щоб вона справляла на слухачів евристичне (інтелектуальне), емоційно-естетичне, спонукальне враження [5, с. 52].

На основі проаналізованих літературних джерел, можна визначити, що техніка мовлення має такі складові: дихання, голос, дикція, інтонація, темп. Знаючи особливості функціонування й основні вимоги до формування цих складових, викладач зможе оволодіти професійно-педагогічним мовленням. Буде доцільно розглянути детальніше кожен з елементів техніки мовлення. Дихання визначають як один із головних життєдіяльних актів люд-